

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ТА ВАЛЬДОРФСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНИХ СИСТЕМ

Сьогодні освітня система України знаходиться на етапі модернізації з метою задовольнити сучасні потреби суспільства, насамперед у вихованні особистості, яка володітиме вищим інтелектуальним, енергетичним потенціалом та здатністю адаптуватися до швидкозмінних умов суспільства.

Нажаль, існують протиріччя між теоретичними засадами та практичними умовами реалізації таких задач. Успішне подолання цих протиріч можливе за умови існування цілісної освітньої системи, яка буде задовольняти з одного боку потребу теоретичної обґрунтованості освітнього процесу, а з іншого – успішну практичну реалізацію умов всебічного розвитку особистості. Саме тому наразі у вітчизняну державну освітню систему часто впроваджують інші педагогічні системи, які гіпотетично можуть виконувати ці умови.

Будь-яка педагогічна система – це сукупність елементів, які знаходяться у взаємозв'язку та створюють певну ієрархічну єдність. Для того, щоб порівнювати педагогічні системи та ефективність їх впровадження в освіту, необхідно розглядати їх за компонентами. Компоненти цілісної системи мають значимість лише у своїй органічній єдності з іншими компонентами. Важливо дотримуватися системності, закономірностей функціонування конкретної педагогічної системи у розв'язанні цілої низки освітньо-виховних проблем, тому що зміна одного з компонентів діалектично веде до зміни інших.

Однією з педагогічних систем є Вальдорфська школа, діяльність якої базується на педагогічних ідеях Р. Штайнера. Вальдорфська педагогіка ґрунтується на засадах природовідповідного виховання та навчання, серед провідних ідей якого варто вказати на формування особистості, засноване на цілісній природі учнів та включає розвиток всієї сукупності її якостей, освіту та виховання як єдиний процес духовно-морального та фізичного розвитку особистості, тісну взаємодію з батьками та соціальним середовищем, особистісно-орієнтовану взаємодію вчителя з учнями.

Головною метою загальноосвітньої школи виступає формування і розвиток соціально активної, гуманістично-спрямованої особистості з глибоко усвідомленою громадянською позицією, системою знань про природу, людину, суспільство, почуттям національної самосвідомості, готовністю до професійного самовизначення. Ця мета досягається різноманітними, диференційованими засобами [1].

Засоби педагогічної комунікації у загальноосвітній педагогічній системі спрямовані на розвиток основних необхідних компетентностей, визначених державними стандартами, а також на формування національної самосвідомості на відміну від засобів вальдорфської педагогіки, які орієнтовані особистісно і враховують вікові та індивідуальні особливості дитини, її актуальні стани, широко залучають суб'єктний досвід особистості до процесу пізнання, створюють умови для реалізації себе в різних видах діяльності, самовиховання і саморозвитку.

Важливими компонентами у педагогічній системі виступають учні та вчителі. Спільним в обох системах є принцип дитиноцентризму, що виступає як відображення людиноцентричної тенденції в розвитку сучасного світу. Вчитель вальдорфської школи діє на основі розуміння суті й законів розвитку дитини, його педагогічна діяльність – це спосіб життя та життєві цінності. У загальноосвітній школі більше уваги приділяється не стільки особистості вчителя, скільки нормативно-правовій регуляції та забезпеченню педагогічної діяльності.

Ще одна відмінність полягає у формах організації навчання. Відповідно до гігієнічної організації навчання у вальдорфській системі, основний урок (перший урок з середньою тривалістю 1 годину 20 хвилин) передбачає ритмічну будову (20-25 хвилин), де діти рухаються, співають, декламують вірші. Це відповідає психологічній структурі особистості, її динамічній характеристиці як єдності інтелекту, волі й почуттів. Крім ритму урок будується за принципом цілісності (троїстості). Учителю намагається задіяти мислення, почуття й волю учнів, звертаючись (у молодших класах) через художній образ до переживання дітей [2].

Отже, в умовах модернізації системи освіти відбувається пошук рішень основних завдань суспільства з виховання сучасної особистості. Цій меті відповідають і загальноосвітня і вальдорфська педагогічна система, проте вони відрізняються між собою у засобах, формах реалізації та положенні особистості вчителя у структурі педагогічної системи.